06/10/2020

6 Οκτωβρίου του 1896: Εγκαίνια στη Θεολογική Σχολή της Χάλκης – Οι λαμπρές ημέρες, τα δύσκολα χρόνια και οι σημερινές προκλήσεις

/ Επικαιρότητα

Ήταν 6 Οκτωβρίου του 1896 όταν έγιναν τα εγκαίνια του νέου τότε μεγαλοπρεπούς κτηρίου της Ιεράς Θεολογικής Σχολής της Χάλκης, μετά την καταστροφή του αρχικού κτηρίου από ισχυρό σεισμό. Σήμερα 124 χρόνια μετά από εκείνη την λαμπρή ημέρα και 49 χρόνια από το κλείσιμό της οι υποσχέσεις για την επαναλειτουργία της παραμένουν στα λόγια, παρά τις διεθνείς αντιδράσεις…

Στις 28 Ιουνίου του 1894, η περιοχή συγκλονίστηκε από ένα δυνατό σεισμό, με αποτέλεσμα το κτήριο της Ιεράς Μονής Αγίας Τριάδος Χάλκης, να υποστεί αρκετές και σημαντικές ζημιές. Η αποκατάσταση των ζημιών ξεκίνησε με έρανο που πραγματοποιήθηκε εντός της Ομογενείας. Τότε ο Μεγάλος Ευεργέτης του Γένους Παύλος Σκυλίτσης – Στεφάνοβικ, με επιστολή του πρός τον Πατριάρχη Άνθιμο Ζ’ (1895 – 1987), ανέλαβε εξ ολοκλήρου την ανοικοδόμηση του κτηρίου της Ιεράς Μονής και της Θεολογικής Σχολής της Χάλκης. Η ανακαίνιση κράτησε

ένα χρόνο και τα εγκαίνια έγιναν στις 6 Οκτωβρίου 1986.

«Αναδέχομαι την υλικήν δαπάνην της οικοδομής επί μόνω τω όρω ότι ουδεμία ειδική μνεία του ονόματός μου ως ιδρυτού γενήσεται», έγραψε ο Στεφάνοβικ προς τον Πατριάρχη.

Το αίτημα της μυστικής δωρεάς δεν έγινε αποδεκτό, και έτσι την ευλογημένη αυτή ημέρα της 6ης Οκτωβρίου του 1896 το κτήριο του αρχιτέκτονα Περικλή Φωτιάδη είναι έτοιμο. Ο Παύλος Στεφάνοβικ σε μια σεμνή τελετή παραδίδει στον Οικουμενικό Πατριάρχη Νεόφυτο Ζ’ την κλείδα της Σχολής, εντός αργυρού δίσκου.

Το 1915, το Τουρκικό Κράτος λόγω των πολιτικών εξελίξεων της εποχής, καταλαμβάνει το κτήριο της Σχολής και το μετατρέπει σε Στρατώνα, ενώ μετά την Συνθήκη του Μούδρου το 1918, η Σχολή επανέρχεται στα χέρια των Ρωμηών και του Πατριαρχείου.
Με την εγκαθίδρυση της Τουρκικής Δημοκρατίας από τον Μουσταφά Κεμάλ Ατατούρκ, η Σχολή από Ανώτατο Εκπαιδευτικό Ίδρυμα όπως ήταν όλα τα προηγούμενα χρόνια, υποβιβάζεται σε Ημιγυμνάσιο ενώ λίγο μετά προστίθενται δύο τάξεις του Λυκείου, και αναβιβάζεται σε Λύκειο. Την περίοδο αυτήν αρχίζουν να εισέρχονται και τα μαθήματα της τουρκικής γλώσσης. Μετά τον Δεύτερο Παγκόσμιο Πόλεμο, η Σχολή αναβιβάζεται σε Ανωτάτη Επαγγελματική Ιδιωτικού Δικαίου, χαρακτήρα πού κρατά μέχρι και το κλείσιμό της.

Η Θεολογική Σχολή της Χάλκης, διαθέτει μία πλούσια Βιβλιοθήκη, με σπάνια βιβλία και χειρόγραφα. Από την ίδρυση της Σχολής, η Βιβλιοθήκη της συνεχώς εμπλουτίζεται με καινούργια βιβλία και δωρεές προσωπικών βιβλίων, ενώ τα τελευταία χρόνια επί της Ηγουμενίας του τότε Μητροπολίτου Προύσης Ελπιδοφόρου, νυν Αρχιεπισκόπου Αμερικής, έγιναν σημαντικές συνεργασίες τόσο με την Βιβλιοθήκη της Βουλής των Ελλήνων όσο και μέ άλλες Βιβλιοθήκες Πανεπιστημίων και Ιδρυμάτων. Η Σχολή διαθέτει ακόμα Ιατρείο, Νοσοκομείο και Γυμναστήριο.

Η λειτουργία της Σχολής, αρχίζει να αντιμετωπίζει προβλήματα από το Υπουργείο Παιδείας της Τουρκίας, από το 1960 και μετά, με διάφορα μέτρα που οδήγησαν τελικά στο άδικο κλείσιμό της. Το 1967 – 1968, πάρθηκε η απόφαση δια της οποίας οι φοιτητές που προέρχονταν από χώρες στις οποίες υπήρχαν ήδη Θεολογικές Σχολές, έπρεπε να επιστρέψουν πίσω και να συνεχίσουν εκεί τις σπουδές τους. Αυτό οδήγησε στον μαρασμό της Σχολής, αφού ήδη το ποίμνιο της Πόλεως είχε μειωθεί, λόγω των γεγονότων του 1955 και του 1964. Τελικά με Νόμο του Κράτους το 1971, κρατικοποιούνται τα Ιδιωτικά Πανεπιστήμια αναστέλλοντας με αυτόν τον τρόπο την λειτουργία της Θεολογικής Σχολής.

Νομικό πρόσχημα για το κλείσιμο της Χάλκης πρόσφερε απόφαση του τουρκικού συνταγματικού δικαστηρίου για την κατάργηση της ανώτατης ιδιωτικής παιδείας στην Τουρκία (12.1.1971).

Η απόφαση να περιληφθεί στα ανώτατα ιδρύματα ήταν σαφώς αυθαίρετη, αφού η Θεολογική Σχολή Χάλκης ήταν μειονοτικό εκπαιδευτικό ίδρυμα, η λειτουργία του οποίου κατοχυρωνόταν από τη Συνθήκη της Λωζάννης.

Από την Θεολογική Σχολή της Χάλκης, αποφοίτησαν 951 σπουδαστές. Από αυτούς οι 343 έγιναν Επίσκοποι, 12 Οικουμενικοί Πατριάρχες, 4 Πατριάρχες Αλεξανδρείας και Αντιοχείας. Άλλοι 318 έγιναν Κληρικοί και οι υπόλοιποι λαϊκοί Θεολόγοι. Σήμερα η Σχολή, συνεχίζει να φιλοξενείται στην Ιερά Μονή της Αγίας Τριάδος, στο όμορφο Νησί της Χάλκης επάνω στο λόφο της Ελπίδος, περιμένοντας την ευλογημένη ημέρα από τον Θεό να ανοίξει και πάλι τις πύλες στους φοιτητές της. Άλλωστε αυτός είναι και ο πόθος του αποφοίτου της Σχολής, Παναγιωτάτου Οικουμενικού μας Πατριάρχου κυρίου Βαρθολομαίου, ο οποίος αγωνίζεται για τον σκοπό αυτόν.

Η τελευταία πρόκληση με επίκεντρο τη Θεολογική Σχολή της Χάλκης

Η τουρκική κυβέρνηση, παρά τις διεθνείς πιέσεις αλλά και τις δικές της δεσμεύσεις, όχι μόνο δεν έχει προχωρήσει ακόμα στο άνοιγμά της αλλά προχωρά στην ίδρυση θεολογικού κέντρου ισλαμικών σπουδών στη Χάλκη.

Σύμφωνα με την τουρκική εφημερίδα Sozcu, οι εγκαταστάσεις του εγκαταλελειμμένου εδώ και χρόνια νοσοκομείου νοσημάτων θώρακος της Χάλκης, το παλιό σανατόριο, μεταβιβάστηκαν από την κυβέρνηση στη Διεύθυνση Θρησκευτικών Υποθέσεων της Τουρκίας, προκειμένου να λειτουργήσει εκεί θεολογικό κέντρο ισλαμικών σπουδών.

Στο θέμα της Θεολογικής Σχολής, στα τραγικά γεγονότα της 6ης προς την 7η

Σεπτεμβρίου του ’55 αλλά και στην πρόσφατη μετατροπή της Αγίας Σοφίας και της Μονής της Χώρας σε ισλαμικά τεμένη αναφέρθηκε ο Παναγιώτατος Οικουμενικός Πατριάρχης κ.κ. Βαρθολομαίος.

Κατά τη διάρκεια ομιλίας του, στην Αίθουσα Τελετών της Σχολής, με αφορμή τη χειροτονία του Ιερολ. Διακόνου κ. Μελετίου Στεφανάτου ο Παναγιώτατος υπογράμμισε: «Σήμερα για την Θεολογική Σχολή της Χάλκης – έστω και εάν δεν λειτουργεί, για εμάς είναι πάντοτε η Θεολογική Σχολή της Χάλκης – και για την ιστορική Ιερά Μονή της Αγίας Τριάδος είναι μια μεγάλη, και ιστορική και ευφρόσυνος και χαρμόσυνος ημέρα»

Και πρόσθεσε: «Ήρθαν εν συνεχεία τα πέτρινα χρόνια για την Σχολή, τα οποία δυστυχώς συνεχίζονται με την αναστολή της λειτουργίας της, παρά πάσαν έννοιαν δικαίου. Του χρόνου συμπληρώνονται 50 χρόνια από την αποφράδα ημέρα της διακοπής της λειτουργίας της Σχολής μας. Και δυστυχώς δεν ήταν η μόνη αποφράς ημέρα των τελευταίων ετών για το Πατριαρχείο μας, για την Χάλκη, για την Ομογένεια».

Ο Οικουμενικός Πατριάρχης αναφέρθηκε και στα Σεπτεμβριανά γεγονότα: «Σήμερα είναι τα 65 χρόνια από την τραγική εκείνη νύκτα της 6ης προς την 7η Σεπτεμβρίου του ’55, που η βαρβαρότης κατέστρεψε τα σπίτια, τα καταστήματα, τις Εκκλησίες, νομοταγών και αθώων ανθρώπων. Ακόμη και τα Κοιμητήριά τους, βεβηλώθησαν και αυτά, και ασέβησαν οι όχλοι εις βάρος των νεκρών μας. Ούτε ίχνος πολιτισμού, ούτε ίχνος ευαισθησίας».

Τέλος, αναφέρθηκε στην μετατροπή της Μεγάλης Εκκλησίας αλλά και της Μονής της Χώρας σε τεμένη: «Ωσάν να μην υπάρχουν αρκετά τεμένη στην Πόλη, ωσάν να υπάρχει ανάγκη για περισσοτέρους τόπους λατρείας των πιστών της επικρατούσης ενταύθα θρησκείας, έσπευσαν οι κρατούντες να προβούν εις αυτάς τας αποφάσεις και πράξεις, αι οποίαι μας προσβάλλουν, μας θίγουν την ταυτότητά μας, την ιστορία μας, τον πολιτισμό μας. Και υπομένουμε, και προσευχόμεθα”.

Αναφορικά με τις νέες τουρκικές προκλήσεις, η εφημερίδα Sozcu γράφει ότι το κτήριο του σανατορίου, που πρόκειται να στεγαστεί το νέο Κέντρου Μουσουλμανικών Σπουδών βρίσκεται σε μικρή απόσταση από το ελληνορθόδοξο μοναστήρι του Αγίου Σπυρίδωνα. Η απόφαση έχει προκαλέσει αντιδράσεις και μεταξύ των κατοίκων.